

משק החלב הצעיר בישראל — לאליפות בייצור החלב בעולם

מהגזעים הטהורים הוא הולנדי-פריזי, או הול-שטיין-פריזי; בדעת הממשלה לצמצם בצורה דראסטית את הבקר מהגזעים הפרימיטיביים.

ביקורת החלב והשומן

ביקורת התנובה בישראל התחילה ב-1926, אולם הביקורת הרשמית — ראשיתה ב-1934, והשימוש בנתוני הביקורת לצרכי מבחן הפרים התחיל רק ב-1950. ביקורת התנובה מאורגנת על ידי התאחדות מגדלי הבקר, והיא גם האחראית לביצוע הביקורת במשקים. התקנות לביקורת התנובה נקבעות על ידי המרעצה הלאומית להשבחת בקר החלב, בה מיוצגים מוסדות הממלאים את התפקידים: הפיקוח הטכני על הביקורת וכן מבחן הפרים נתונים בידי המשרד לחקלאות. ביקורת החלב מקיפה כיום כ-40% של עדר החלב. הממשלה שואפת להרחיב את ביקורת התנובה, ביחוד בגלל העובדה שהרבייה מבוצעת רובה ככולה (90%) בדרך ההורעה המלאכותית.

מומחה הולנדי מסייע בפיתוח

אף על פי שמשק החלב בישראל מפותח למדי, החליטה בכל זאת ממשלת ישראל להזקק לעצתו של מר ס. ר. סיבראנדי, המומחה ההולנדי לביקורת החלב והסלקציה, בשכרול שיטות העבודה. ממשלת ישראל ביקשה מפא"י לזכות אותה בשירותיו של מומחה זה. מר סיבראנדי בא לישראל ב-8 באוקטובר ושהה שם עד ל-15 בדצמבר 1958. כתוצאה מביקורו זה הוא המליץ על צעדים שיאפשרו הכנסת משקים רבים יותר למסגרת ביקורת התנובה; הוא הציע שינויים מסוימים בשיטת הביקורת ותיכנון בקווים כלליים את ספר-העדר בישראל. לפי תכניתו תנובה רשימות מיוחדות לעגלות ולעגלים; ייפתחו ספר עדר לפרים, ספר עדר לאלופות ורשימה מיוחדת לפרים-אלופים.

הסלקציה שתמשך ותפותח לאור הנ"ל תוריד ודאי להגברה נוספת של כושר ההנבה.

(הועתק מפרסומי FAO בחודש יוני 1959)

עדר החלב בישראל תופס מקום שני בעולם, לפי התנובה הממוצעת לכל פרד. ואם יוצאו מכלל החישוב הממוצע העדרים המעטים מבני הגזע המקומי, הרי העדרים הפריזיים בישראל יעלו למקום הראשון בעולם.

לפי הנתונים על התנובה בארצות ההולכות בראש יוצא שהתנובה הממוצעת בהולנד עמדה בשנה האחרונה על 4,040 ק"ג, בישראל — 3,800 ק"ג, בבלגיה — 3,760 ובדנמרק — 3,130. הפרה הפרימיטיבית המקומית בישראל מניבה כ-620 ק"ג בממוצע שנתי, והיא מפחיתה איפוא בשיעור רב את התנובה הממוצעת של העדר הארצי, כשהיא נכללת בחישוב של כלל העדר הארצי. אם נתעלם מהפרות האלה, שמספרן בדרך כלל אינו רב, ייצא שהממוצע הישראלי עומד על 4,200 ק"ג, או ב-160 ק"ג יותר מהתנובה הממוצעת שבהולנד.

כיצד קרה הדבר שפרות החלב הישראליות, המתקיימות בתנאים גיאוגרפיים ואקלימיים בלתי נוחים, עלו לראש התור בכושר ההנבה?

תיכנון הטיפול

את התשובה אפשר למצוא במדיניות ובתיכנון של ממשלת ישראל. תוך שיתוף פעולה עם התאחדות מגדלי הבקר, שאפה הממשלה לנצל עד קצה הגבול את שטחי הקרקע המצומצמים של המדינה בדרך של פיתוח וטיפול עדר חלב בעלי כושר הנבה גבוה, ובאותו זמן גם לגדל בקר לבשר.

מטרה זו הוליכה להנהגת ביקורת התנובה של הפרות ולמבחן הפרים. רק אותם הפרים, שצאצאיהם מצטיינים בכושר הנבה גבוה, באיכות ובכמות, ובהורשת סגולות בשר טובות, משמשים לרבייה. שרובה מבוצעת בדרך ההורעה המלאכותית. הואיל ורק פרים מעטים דרושים לתכלית הרבייה (ההורעה), מגדלים את רוב העגלים, הנולדים בעדרי החלב, לבשר, והם מוצאים לשחיטה במשקל של 300—400 ק"ג.

עדר החלב כולו מונה כ-46,000 פרות, המניבות בס"ה 176 מיליון ק"ג חלב בשנה. רוב הבקר